

Asia: OM 18/41/2016

Ulosottoon liittyvien työllistymisen kannustinloukkujen purkaminen

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Oikeusministeriön asettama työryhmä on selvittänyt eri vaihtoehtoja ulosottoon liittyvien työllistymisen kannustinloukkujen purkamiseksi. Erityisesti pitkäaikaistyöttömyys on viime vuosina johtanut ylivelkaantumisen lisääntymiseen ja ulosotossa olevien työttömien määrän kasvuun.

Työryhmän raportista nähdään, että ulosmittaus nostaa selvästi efektiivisiä marginaaliveroasteita ja työllistymisveroasteita. Pienituloisille työllistymisestä saatavasta lisäansioista jää käteen hyvin vähän, jos ollenkaan, kun huomioidaan ulosoton, verotuksen sekä sosiaaliturvan yhteisvaikutukset. Pienillä palkkatuloilla kannustimet työntekoon voivat muodostua melko heikoiksi. Asumiskustannukset vaikuttavat merkittävästi työllistymisveroasteiden tasoon. Erityisesti pääkaupunkiseudulla ulosottovelallisen asemaa vaikeuttavat korkeat asumiskustannukset.

Ulosottovelallisen edun mukaista on työllistyä ja saada velka maksettua nopeasti. Tämä voi olla vaikeaa, jos työllistymisestä aiheutuu vain lisäkuluja, eikä ulosottovelallinen pysty maksamaan edes peruselämistä. Sekä velkojien että julkisen talouden kannalta on järkevää, että ulosotto toteutetaan siten, että ulosottovelallisen kannattaa työllistyä.

Kannustinloukkuja voitaisiin purkaa korottamalla ulosoton suojaosuutta eli määrää, joka velalliselle on aina jätettävä. Työryhmä ei kuitenkaan esitä suojaosuuden korottamista, koska korotus tarkoittaisi sitä, että nykyistä useampi velallinen todettaisiin ulosotossa varattomaksi, mistä seuraisi maksuhäiriömerkintä. Maksuhäiriömerkintä johtaisi käytännössä velallisen luottokelvottomuuteen. Tämä vaikeuttaisi alimpien tulonsaajaryhmien mahdollisuutta saada luottoa ja rahoittaa hankintoja.

Sen sijaan työryhmä ehdottaa, että vähintään 258 päivältä työttömyysetuutta saaneet ulosottovelalliset olisivat suoraan pyyntönsä perusteella oikeutettuja saamaan lykkäystä palkan

ulosmittaukseen, jos he työllistyessään ovat tulo- ja ulosmittauksen piirissä. Ulosottomies voisi tällaisessa tapauksessa kieltäytyä lykkäyksen myöntämisestä ainoastaan, jos velallisella on jo aiemmin myönnetty lykkäys ja uuden lykkäyksen antaminen vaarantaisi olennaisesti velkojan maksunsaantioikeuden. Lykkäys kestäisi puolet työsuhteen kestosta, kuitenkin enintään kuusi kuukautta. Lykkäyksen enimmäiskesto pidennettäisiin siten nykyisestä neljästä kuukaudesta. Nykyisin ulosottomiehelle jää paljon harkintavaltaa siinä, myöntääkö hän lykkäyksen.

SAK:n mielestä työryhmän esitys on hyvä. Ulosmittauksen lykkäys helpottaa työnteon aloittamisesta aiheutuvien kertakustannusten kattamista. Työryhmä arvioi, että esityksen työllistymisvaikutus tulisi todennäköisesti olemaan alle tuhat henkilöä vuodessa. Tämä on melko vähän: vuonna 2016 runsaasta 200 000 ulosottovelallisesta noin 44 000 luokiteltiin työttömiksi.

Työryhmän esittämä muutos on kuitenkin riittämätön korjaamaan ulosottoon liittyvät kannustinongelmat. SAK toivoo, että ulosottoon liittyvien työllistymisen kannustinloukkujen purkamista jatketaan, viimeistään kun Palkansaajien tutkimuslaitoksen tutkimus työllistymiseen liittyvistä kannustinvaikutuksista valmistuu. Tutkimuksen pohjalta voidaan tarvittaessa valmistella merkittävämpää järjestelmän muutosta. Tulisi selvittää myös mahdollisia kansainvälisiä ratkaisuja. Työllistymisen kannustimiin liittyvien alueellisten erojen pienentämiseksi tulisi tarkastella erityisesti asumistuen ja ulosoton yhteisvaikutuksia.

Marjoniemi Leila
SAK ry - Kasvu- ja vaikuttaminen osasto, ekonomisti Helena Pentti